

CALIBRIS BPV - BAROMETER ZORG

NAJAAR 2011

BPV BAROMETER ZORG NAJAAR 2011

MINISTER SCHIPPERS, VWS

'Ja, die twaalfduizend extra mensen komen er. We maken er geld voor vrij. Dat hebben we afgesproken en dat gaan we de komende vierenhalf jaar gewoon doen.'

EXTRA BANEN IN DE OUDERENZORG?

Door de vergrijzing komen er steeds meer ouderen om voor te zorgen en tegelijkertijd meer zittende werknemers die de zorg vanwege hun leeftijd zullen verlaten. Vooral de ouderenzorg krijgt hiermee te maken. Het kabinet erkent dit probleem en heeft zich voorgenomen financiële middelen voor extra banen vrij te maken. Men wil de komende jaren 12.000 extra banen in de ouderzorg realiseren. De vraag is alleen waar het personeel vandaan moeten komen. Via het mbo alleen is dit niet mogelijk. De instroom in de opleiding verzorgende is in 2011 weer gedaald ten opzichte van het jaar daarvoor. Deze ontwikkeling moeten we proberen te beïnvloeden. Allochtonen, jongeren, vrouwen en potentiële herintreders moeten enthousiast gemaakt worden voor een opleiding en baan in de (ouderen)zorg. Daarnaast moeten we maatregelen nemen om het zittende personeel te behouden en het niet werkende deel van de beroepsbevolking te activeren.

INSTROOM MBO-STUDENTEN NEEMT AF

Het aandeel mbo-studenten dat kiest voor een opleiding zorg en welzijn was redelijk constant. Het aantal mbo-ers gaat echter naar verwachting in de komende jaren achteruit. De instroom in de opleiding verzorgende laat in de afgelopen periode nu al een dalende lijn zien. De instroom van nieuwe studenten is in 2010 met ongeveer 2% afgenomen. Op hbo-niveau zien we wel een stijging in het aantal studenten. Het aandeel van zorg en wijk binnen het totale beroepsonderwijs is recent iets teruggelopen. Een groot deel van de instroom in de bbl in de zorg en wijk bestaat uit personen ouder dan 30 jaar.

ZORGINSTELLINGEN MOETEN MEER HUN BEST DOEN

In sommige delen van Nederland is nu dus al sprake van een duidelijke teruggang in het aantal studenten dat jaarlijks instroomt in het voortgezet middelbaar beroepsonderwijs. Dit komt niet alleen door de krimp van de bevolking, maar ook door een verschuiving naar het hoger algemeen voortgezet onderwijs. Dit betekent dat de (ouderen)zorg zich in de komende jaren nadrukkelijk als aantrekkelijke werkgever zal dienen te profileren om de dalende instroom in de zorgopleidingen een halt toe te roepen.

Een op de drie studenten wil op dit moment graag in de ouderenzorg werken. In een uitzending van EenVandaag werd onlangs de indruk gewekt dat studenten ontevreden zijn over hun stages in de ouderenzorg. Gelukkig laat de monitor 2010 van de Jongeren Organisaties Beroepsonderwijs een ander beeld zien: ruim tweederde blijkt tevreden te zijn over hun stageplek in de ouderenzorg. Toch zullen zorginstellingen extra hun best moeten doen om hun opleidingstaak naar behoren uit te voeren. Daarbij kan het volgens de staatssecretaris niet zo zijn dat stagiaires in zorginstellingen mee moeten draaien als volwaardige arbeidskrachten. Stagiaires moeten goed begeleid worden. Passend bij de fase van de opleiding en de competenties van studenten moet het mogelijk zijn dat studenten op een gegeven moment specifieke handelingen verrichten en verantwoordelijkheden krijgen.

STAATSSECRETARIS VAN VOLKSGEZONDHEID, WELZIJN EN SPORT

'Zorginstellingen moeten meer hun best doen om goede en stimulerende stageplaatsen aan te bieden'.

TEVREDEN WERKNEMERS VASTHOUDEN

Het is van groot belang om het zittende personeel in de zorg te behouden. Tevreden werknemers zijn minder geneigd de sector te verlaten. Bijna negen van de tien werknemers in de zorg zeggen trots te zijn op de eigen werkzaamheden zo laat recent onderzoek van Volkskrant Banen zien. En bijna net zoveel werknemers halen voldoening uit hun werkzaamheden. Over het salaris zijn de medewerkers minder positief. Slechts een kwart vindt de zwaarte van het werk helemaal in overeenstemming met het loon.

GEEF GEMOTIVEERDEN VOOR DE ZORG EEN KANS!

Nu als gevolg van de economische teruggang banen in het bedrijfsleven op de tocht staan, is het scholen van arbeidskrachten uit andere sectoren een belangrijke bron voor de personeelsvoorziening. In verschillende regio's schieten de scholingsinitiatieven als paddenstoelen uit de grond. Leer-werktrajecten en samenwerkingen worden aangegaan tussen bijvoorbeeld de werkgevers in zorg en welzijn en uitkeringsinstantie UWV. Deze organisaties slaan in diverse regio's de handen ineen om werkzoekenden te helpen aan een baan in de zorg. Personeelskrapte in de zorg wordt opgelost met zij-instromers, herintreders of werklozen. Mensen die in de ouderenzorg willen werken, zijn keihard nodig. Dat is de reden dat Calibris gespitst is op alle ontwikkelingen die zich in het land voordoen.

KANS OP STAGE

Tabel 1 Vergelijking van de ontwikkeling van aantallen studenten en stageplaatsen in de periode 2010-2011

OPLEIDINGEN	ONTWIKKELING AANTAL STUDENTEN	ONTWIKKELING AANTAL STAGEPLAATSEN ¹
Verpleegkunde 4	3%	4%
Verzorgende 3	-2%	1%
Helpende 2	1%	0%
Medewerker MZ3 ² en 4 ³	4%	5%

Bronnen: Studentenaantallen: DUO-CFI; schooljaren 2009/2010 ten opzichte van 2010/2011. Stageplaatsen: Bedrijvenregister Calibris; peildata: september 2011 t.o.v. september 2010

MEER EN PASSENDE STAGEPLAATSEN NIVEAU 2 EN (EERSTEJAARS) NIVEAU 4 NODIG

Het bieden van voldoende stageplaatsen voor studenten van niveau 2 (en 3) is een belangrijke voorwaarde voor de ambitie van de overheid om extra banen in de ouderenzorg te realiseren. Nog steeds vormt vooral het stageaanbod voor niveau 2 studenten een groot knelpunt. Slechts ongeveer een vijfde van alle roc locaties zegt geen problemen te ondervinden bij het vinden van een passende stageplaats. Van de overige roc's geeft een aantal aan soms studenten te moeten weigeren omdat er onvoldoende stageaanbod is. Maar naast de grote knelpunten voor niveau 2 zijn er ook regio's waar het vinden van stageplaatsen voor verpleegkundigen moeizaam verloopt. Bij niveau twee gaat het vooral om het ontbreken van stageplaatsen, terwijl op niveau 4 studenten vaak op een niet passende stageplaats terecht komen. Het probleem concentreert zich in dat geval meestal in de eerste opleidingsjaren. Ziekenhuizen willen nauwelijks meer bbl-studenten in het 1e en 2e jaar van opleiding. Deze kunnen in de complexe omgeving te weinig productie draaien. In alle regio's worden combinatietrajecten (eerste 2 jaar bol, dan 2 jaar bbl) ingericht. Bol-studenten lopen vaak stage in verpleeg- en verzorgingshuizen.

REGIONALE VERSCHILLEN

In de overzichten zien we voor de vier werkgebieden van Calibris, per regio van het UWV WERKbedrijf, de gesignaleerde knelpunten voor de opleidingen. Uit deze tabellen wordt duidelijk in welke regio's het zoeken van stageplaatsen een probleem is. Soms is de situatie zo ernstig dat studenten zelfs worden geweigerd.

² MZ3 = medewerker maatschappelijke zorg 3 en (S)PW3

³ MZ4/PW4 = persoonlijk begeleider gehandicaptenzorg 4/ persoonlijk begeleider specifieke doelgroepen 4 en (S)PW4

¹ Dit zijn alleen beroepsopleidendeleerweg (bol) plaatsen.

NOORDOOST

In Noordoost zijn er voor helpende 2 in alle regio's tekorten. Zo waren erop het moment van de peiling in Groningen 30 studenten zonder stageplaats en zijn er 45 terechtgekomen op een niet passende stageplaats. In de Stedendriehoek is de situatie nog nijpender: meer dan 80 studenten hadden in oktober geen stageplaats. Ook voor VP4 is in de meeste regio's het vinden van een stageplaats geen eenvoudige opgave, met uitzondering van Drenthe. Voor Groningen zijn er geen gegevens beschikbaar voor VZ3 en VP4.

NOORDWEST

Ook in Noordwest zijn er tekorten voor helpende 2 in alle regio's. Het grootste probleem doet zich voor in Midden-Utrecht: 114 studenten op een niet passende stageplaats en 20 studenten helemaal zonder. Ook Groot-Amsterdam kent een duidelijk knelpunt voor niveau 2: 51 studenten zonder stageplaats en 30 studenten op een niet passende plaats. Stagiaires die een opleiding op een hoger niveau volgen, komen wel aan een stageplaats. Op niveau 4 verloopt het moeizaam in Groot-Amsterdam, Midden-Utrecht en Flevoland. Voor de overige opleidingen zijn er bijna overal plaatsen genoeg voor studenten in de zorg.

ZUIDWEST

Voor de helpende 2 zijn er ook in Zuidwest nijpende tekorten. Midden-Holland en Holland-Rijnland zijn hierop een uitzondering. Voor VP4 zijn er in bijna alle regio's knelpunten. Voor MZ3 en MZ4 zijn er over het geheel voldoende plaatsen. Er zijn echter niet van alle regio's gegevens beschikbaar.

ZUIDOOST

In Zuidoost zijn veel tekorten. Wederom voor de helpende 2. Zo heeft de Achterhoek de grootste problemen: 120 studenten hadden in oktober nog geen stageplaats. In Noord- en Midden-Limburg worden weliswaar geen nijpende tekorten ervaren, maar waren er in oktober toch 60 studenten zonder stageplaats. Ook waren er in deze regio 75 studenten op een niet passende plaats terecht gekomen. Daarnaast verloopt het vinden van een stageplaats moeizaam voor VP4 en MZ3. De tekorten aan plaatsen voor VP4 zijn weliswaar niet verschrikkelijk nijpend, maar de helft van de regio's ervaart knelpunten. Stagiaires vinden hun stageplaats vaak na intensief zoeken, of veel te laat in het schooljaar. Een onwenselijke situatie.

TABELLEN KANS OP STAGE PER REGIO – NAJAAR 2011 ZORG

		OPLEIDING*					
Regio	Rapportage regio	HP2	VZ3	VP4	MZ3	MZ4 GHZ	MZ4 VW
Noordoost	Friesland	Orange	Orange	Orange	Light Green	Light Green	Green
	Groningen	Red	White	White	Orange	Orange	Orange
	Drenthe	Red	Light Green	Light Green	White	Light Green	Orange
	IJsselvechtstreek	Orange	Light Green	Orange	Light Green	Light Green	Light Green
	Twente	White	Light Green	Orange	White	Light Green	White
	Stedendriehoek	Red	Light Green	Orange	Light Green	Orange	Orange
Noordwest	Noord-Kennemerland/ West-Friesland	Orange	Light Green	Light Green	White	Light Green	Light Green
	Zaanstreek-Waterland	White	Light Green	Light Green	White	Light Green	White
	Zuid-Kennemerland	White	White	White	Light Green	Light Green	Light Green
	Groot-Amsterdam	Orange	Light Green	Orange	Light Green	Light Green	Light Green
	Gooi- en Vechtstreek	Orange	Light Green	Light Green	White	White	White
	Oost-Utrecht	Orange	Light Green	White	Light Green	Light Green	Light Green
	Midden-Utrecht	Red	Light Green	Orange	Light Green	Light Green	Light Green
	Flevoland	Red	Light Green	Orange	Orange	Light Green	Orange
Zuidwest	Holland/Rijnland	Light Green	Light Green	Orange	Light Green	Light Green	Light Green
	Haaglanden	Orange	Green	Orange	White	White	White
	Midden-Holland	Light Green	Light Green	Orange	White	White	White
	Drechtsteden	Red	Orange	Orange	White	Light Green	White
	Rijnmond	White	White	White	Light Green	Light Green	Orange
	West-Brabant	Red	Light Green	Light Green	Light Green	Light Green	Light Green
	Zeeland	Red	Orange	Orange	White	Light Green	White
Zuidoost	Midden-Gelderland	Orange	Light Green	Light Green	Orange	Orange	Orange
	Achterhoek	Red	Orange	Light Green	Light Green	Light Green	Light Green
	Zuid-Gelderland	Orange	Light Green	Light Green	Light Green	Light Green	Orange
	Rivierenland	Red	Light Green	Light Green	Light Green	Light Green	Light Green
	Noordoost-Brabant	Orange	Light Green	Orange	Orange	Light Green	Light Green
	Midden-Brabant	Light Green	Light Green	Light Green	Orange	Light Green	Light Green
	Zuidoost-Brabant	Orange	Green	Orange	White	Orange	White
	Noord- en Midden-Limburg	Orange	Light Green	Orange	Light Green	Light Green	Red
	Zuid-Limburg	Orange	Orange	Orange	Orange	Orange	White

	Nijpend tekort	> Studenten geweigerd / instroom roc aangepast > Studenten uiteindelijk geplaatst op niet passende stages. Stages uitgesteld of afgelast.
	Tekort	> Stages pas te vinden na intensief zoeken, en vaak te laat.
	Voldoende	> Studenten voor 95% op tijd geplaatst op passende stages.
	Ruim voldoende	> Stages makkelijk te vinden. Aanmeldingen nieuwe leerbedrijven onnodig.
	Onbekend	> Geen gegevens beschikbaar gesteld of niet van toepassing.

* HP2 helpende zorg en welzijn, VZ3 verzorgende, VP4 verpleegkundige, MZ3 medewerker maatschappelijke zorg, MZ4 GHZ persoonlijk begeleider gehandicaptenzorg, MZ4 VW persoonlijk begeleider specifieke doelgroepen

KANS OP WERK

ARBEIDSMARKT ZORG GUNSTIG

De Nederlandse economie laat het komende jaar na de sterke terugval in de afgelopen jaren een voorzichtig herstel zien. Voor 2011 en 2012 verwacht het CPB voor de zorg een verdere toename van de werkgelegenheid van gemiddeld 3%. Als we uitgaan van alleen het verpleegkundig, verzorgend en opvoedkundig personeel (in 2008 650.000 werkzame personen) bij onveranderd beleid, betekent dit een toename van het personeel met bijna 80.000 personen in de komende vier jaar. Voor het totale personeel, dat wil zeggen inclusief de niet patiënt-gebonden functies, komt dat neer op een toename van 140.000 personen.

Tabel 2 De mutaties in de werkgelegenheid sinds 2007 in arbeidsjaren (in%)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Marktsector	2,7	1,2	-2,4	-1,8	0,8	0,8
Zorgsector	1,5	1,9	2,9	3,3	2,5	3,5
Overheid	0,2	0,5	1,9	1,8	-1,5	1,5

Bron: Centraal Plan Bureau (april 2011).

MEER BANEN, MAAR NIET OVERAL

Het kabinet wil meer geld voor banen in de ouderenzorg uittrekken. Dit heeft positieve gevolgen voor de werkgelegenheid in met name de V&V branche. Daartegenover staat dat als gevolg van bezuinigingen op de geestelijke gezondheidszorg duizenden werknemers volgend jaar hun baan verliezen, heeft de GGZ Nederland berekend. Instellingen denken hierdoor ook directe zorgverleners te moeten ontslaan. Om iets te kunnen zeggen over de kans op werk voor mbo-studenten binnen de zorgsector, hebben we het aantal studenten dat nu in opleiding is vergeleken met het aantal

Tabel 3 Kans op werk voor studenten

BRANCHES	OPLEIDINGEN*				
	HP2	VZ3	VP4	MZ3 ²	MZ4/PW4 ³
Ziekenhuizen	☹️	**	😊		
GGZ		**	😊		😊
GHZ		😊	😊	😊	😊
V&V	☹️☹️	😊😊	😊😊		
Thuiszorg	☹️☹️	😊😊	😊😊		

Bron: RegioMarge/Prismant 2011

- ☹️☹️ Kleine kans op werk
- ☹️ Matige kans op werk
- 😊 Goede kans op werk
- 😊 Grote kans op werk
- 😊😊 Zeer grote kans op werk

² incl. (S)PW3

³ incl. (S)PW4

dat voor de arbeidsmarkt nodig is in de komende vier jaar. Waar nu te weinig studenten in opleiding zijn, is de kans op werk het grootst.

Uit de tabel blijkt dat de werkgelegenheid voor niveau 3 en 4 goed is. Dit is op dit moment (nog) niet het geval voor niveau 2. Er zijn op dit moment veel meer studenten in opleiding dan er gevraagd worden, waardoor de kans op werk klein is. Bij het stimuleren van meer banen in de ouderenzorg zal men niet om deze doelgroep heen kunnen. Het personeel voor deze banen ligt namelijk niet voor het oprapen. Vooral de thuiszorg en de verpleeg- en verzorgingshuizen hebben werk op dit niveau.

BEROEPENVOORLICHTING VOORKOMT SCHOOLUITVAL!

Schooluitval blijft in het mbo een hot item. Schooluitval wordt zelfs het zorgenkindje van het beroepsonderwijs genoemd. Voor studenten in het voortgezet onderwijs is voorlichting over de kans op een baan van de verschillende opleidingen van groot belang. Goede beroepsvoorlichting verkleint de kans op vroegtijdig schoolverlaten. Het is belangrijk de noodzakelijke instroom in het beroepsonderwijs te bevorderen en het stageaanbod hierop af te stemmen.

SIGNALEN UIT DE PRAKTIJK

‘Er zijn veel studenten die tegelijk op stage moeten. Als instellingen voor twee dagen een student hebben dan kan er de rest van de week geen andere student geplaatst worden’.

‘Er is een toename van instroom studenten. Verpleeghuizen hebben doorgaans liever VZ-studenten. Omdat bij reorganisatie vaak minder stageplaatsen worden toegekend, vinden instellingen het moeilijk om ver van tevoren al plaatsen te beloven. We werven vaak per periode nog extra’.

‘Ziekenhuizen willen geen 1e- en 2e jaars opleiden. Voor 3e en 4e jaars zijn er te weinig plaatsen; specifieke stageplekken als psychiatrie en zorg voor mensen met een verstandelijke beperking zijn in bepaalde regio’s heel schaars’.

* over de onderwijsassistent zijn geen gegevens beschikbaar

** dit niveau komt nauwelijks voor in de desbetreffende branche

NADERE KENNISMAKING

Vragen over onze dienstverlening? Graag brengen wij u in contact met een adviseur in uw regio of met een medewerker van het hoofdkantoor in Bunnik.

Calibris

Runnenburg 34 3981 AZ Bunnik

Postbus 131 3980 CC Bunnik

T 030 - 750 7000 F 030 - 750 7001

E info@calibris.nl | www.calibris.nl

HET WERKTERREIN: LEREN IN DE PRAKTIJK

Als kenniscentrum voor leren in de praktijk in zorg, welzijn en sport is Calibris verantwoordelijk voor erkenning van leerbedrijven en vaststelling van kwalificaties. In het verlengde van deze wettelijke taken ligt en expertise die veel meer omvat. Calibris verkent de markt. Brengt landelijk en regionaal betrokken partijen bijeen. Initieert maatschappelijk relevante projecten. Ontwikkelt innovatieve en effectieve oplossingen. Alles gericht op één doel: meer balans en dynamiek op de arbeidsmarkt. Zo levert Calibris een waardevolle bijdrage om beroepspraktijk en beroepsonderwijs soepel op elkaar te laten aansluiten.